

Tsunami Tallinnas

Ain Kallis, ilmainimene , 12. veebruar 2005 00:00

Eesti on üks õnnistatud maa – igasugu vulkaanidest, purustavatest maavärinatest, õõvastavaist taifuunidest elame kaugel – armastati õhata, kuni ka meie maad tabas kuu aega tagasi orkaan koos enneolematu üleujutusega. Äkki peaksime ka tsunamisid kartma? Näiteks maavärinaid siinkandis ju leidub, vahel harva isegi paar korda aastas. Kui maakoore võnked toimuvad mere all, siis võivad kaasneda tsunamid.

Eesti hiidlained

Eesti geoloogide hinnangul võis kõige tuntuma – Osmussaare – maavärina järel tekkida meetri-poolteisene hiidlaine, nagu ka paari varasema merealuse võnke korral.

Moskva geoloogiaprofessori Andrei Nikonovi arvates (Eesti Päevaleht 6.01.) on Eesti saari ja rannikut rünnanud vähemalt neli tsunamit, üks neist kahemeetrine! Ainult et madalaid tsunamilaineid on tavalisest tuulelainest raske eristada. Kas siinmail ka varemalt on hiidlaineid esinenud, sellele küsimusele vastas professor «Kalevipoja» abil: «Lage merena lainetas, / Vetevooge veeretelles/ Tuule tiivul kiikumaie....Kustap meri murudelle,/ Lained tulnud lagedalle.» Pigem küll annavad tsiteeritud värsid pildi tormilainest ehk nn. ajuveest tugeva läänetormi ajal.

Hoopis tõepärasema hüpoteesi Tallinna lähel umbes 70 aasta eest möllanud tsunami esinemisest püstitas kolleeg, geograafiadoktor Viivi Russak.

Ebatavalised loodusnähtused salvestuvad kauaks rahva kollektiivmällu. Kui lahata kunagi väga populaarse laulu «Miki merehädas» sõnu, võib sealt kergesti leida sõnumi tohutust lainest päris pealinna külje all. Neile, kes ei tea toda laulu, lühike sisukokkuvõte. Tuntud sõudja Mihkel (hüüdnimega Miki) läks Piritalt oma valge süstaga tavapärasele treeningule. Ilm oli igati soodus. Ootamatu hiidlaine (laulus – Merehiid) viis aga sportlase uppumissurma äärele. Seega: kuna tiiburlaevu tollal Tallinna lähel veel ei kihutanud, võis üksiku ohtliku laine tekitaja olla vaid merealune maavärin.

Lugegem «Kalevipoega»!

«Kalevipojast» saame teavet peale loodusnähtuste kirjelduste enesekaitsestapordialade arengu kohta meie maal. Võtame karate. «Karate» tuleneb teatavasti eestikeelsest sõnast «kargama». Esimesi teateid karate-elementidest eeposes:

«Raksab korra rusikaga/ paneb paugu ukse pihta/ puruks lendsivad sambapakud,/ killud läksivad kauge'elle!»

Fr. R. Kreutzwaldi andmeil on samuti džuudo pärit Eesti aladelt. Tõestuseks: «Vanal viisil võtetie/ Käsilla siis niudest kinni/ Võeti püksivärvelista/ Kümne küüne kangusega./ Katsus kiusamise kombel/ Põikijalgel pillutada...!»

Džuudo on olemuselt lähedane eesti rahvalikule maadlusele. Ilmselt on teisele jala taha panek meile omane joon juba iidsetest aegadest alates.

Ida poole levides sai see maadlusviis nime «tšuudimaadlus (tšuudid – eestlaste nimetus Vene aladel). Kaug-Itta jõudes pehmenesid võtted, ka nimi muutus «džuudoks», mille all võistlusala tuntakse maailmas. Mõningaid võtteid on oma teostes kirjeldanud ka teised eesti klassikud – meenutagem vaid Andrese ja Pearu võistlust tolleaegsetes kitsastes tingimustes kõrtsi eesruumis.